

Rádl v nových německých překladech

Emanuel Rádl, jehož 60. výročí smrti jsme letos vzpomněli a jehož 130. výročí narození budeme vzpomínat v příštím roce, publikoval už za svého života řadu svých statí, ale i knih a knížek také v němčině nebo jenom v němčině; v posledních letech se však nových překladů dočkaly některé jeho texty, které zatím zůstávaly německému čtenáři nedostupné. S podivením tu shledáváme hned dvojí překlad Útěchy z filosofie. První pořídil Bohumil Šplíchal, dlouhé roky žijící v Německu, vlastně spíš jako zanícenec. Přeložil hned několik textů a vlastním nákladem je „vydal“ jen v omezeném počtu několika exemplářů, aby je mohl věnovat především univerzitní knihovně v Erlangen-Nürnberg (a několika přátelům). Ve svém výběru pro německého čtenáře nebyl po mém soudu vždycky nejšťastnější; zejména ve svých 10 přeložených kapitolách z Rádlových Dějiny filosofie (překlad je z r. 1998: „10ausgewählte Kapitel aus Geschichte der Philosophie“, 117 str.) sáhl po novověku a moderní době, a poskytl tak nejspíš nahodilému a většinou jen letnému čtenáři snadnou možnost knížku odložit a důkladněji se jí nezabývat. Ještě o řadu let dříve přeložil B. Šplíchal pozoruhodně jasnozřivý pamflet „O německé revoluci“ („Über die deutsche Revolution“, 138 str.), původně Rádlem vydaný ještě v roce Hitlerovy „Machtübernahme“ (převzetí moci - 1933); první verze překladu pochází z roku 1988, revidovaný překlad z r. 1997. A v roce 1988 přeložil Šplíchal do němčiny a stejným způsobem vydal také „Útěchu z filosofie“ („Trost in der Philosophie“, 113 str.), revidovaný překlad pak znovu v r. 1995.

Když jsem se o Šplíchalových překladech dozvěděl, požádal jsem ho o jejich zapůjčení mému asistentovi Janu Kranátovi, který tehdy (1999-2001) pobýval studijně nějaký čas v Německu. Bohumil Šplíchal byl tak velkorysý, že mi všechny tři svazky poslal, takže jsem v zimním semestru 2000-2001 mohl vybraná místa z Útěchy číst v semináři s několika zahraničními studenty (kromě několika českých studentů, kteří se také semináře účastnili).

V letošním roce však vyšel nový německý překlad „Útěchy z filosofie“, který byl zařazen do svazku, věnovaného několika českým filosofům („Tschechische Philosophen im 20. Jahrhundert“, Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart-München 2002, 469 str.); najdeme tam výbor filosofických dopisů Ladislava Klímy Miloši Srbovi, Rádlovu Útěchu z filosofie, Patočkovu studii, kterou známe pod názvem Kolem Masarykovy filosofie náboženství, přejmenovanou však na „Die Sinnfrage in der Epoche des Nihilismus - Masaryk - Dostojewski - Kant - Nietzsche - Heidegger“, Havlův text Politika a svědomí, a posléze Kosíkova Jinocha a smrt. Autory a texty vybral Ludger Hagedorn, který sám pořídil také překlad Klímy a Patočky; Rádla a Kosíka přeložil Markus Sedlaczek, Václava Havla Joachim Bruss. Všechny texty s výjimkou Havlova jsou označeny jako první překlady do němčiny (což v případě Rádlovy Útěchy neodpovídá, jak jsme před chvílí mohli konstatovat). Kniha vyšla v tzv. „České knihnici“ (Tschechische Bibliothek), založené z iniciativy Nadace Roberta Bosche (editoři: Peter Demetz, Jiří Gruša, Peter Kosta, Eckhard Thiele a Hans Dieter Zimmermann); knihnici zaštili prezidenti obou stran, Václav Havel a Johannes Rau.

Neměl jsem zatím možnost podrobněji přezkoumat přesnost tohoto nového překladu Rádlovy Útěchy, ale na první pohled jde o překlad dobře čtivý a Rádlovi věrný; krom zmiňené nepřesnosti údaje o tom, že jde o „první překlad“ je třeba krátkému komentáři o Rádlovi (str. 458-59) vytknout, že zmiňuje poslední vydání ve Votobii z r. 2000 jako „vylepšené“, ačkoliv ve skutečnosti jde především o vydání předchozí, rovněž v poznámce zmiňené, uskutečněné v nakladatelství Libertas-Svoboda v r. 1994, založené na důkladném porovnání nejen všech dosavadních tištěných vydání, ale především na jejich srovnání s rukopisem; této velké práce se ujal autorův synovec MUDr. Vladimír Rádl, kterému rukopis k tomu cíli poskytla rodina zemřelého Josefa Navrátila, a tím odstranil všechny pochybnosti o autenticitě textu (jak je např. kdysi vyjádřila Šimona Löwensteinová ve své česky vydané knížce o Rádlovi). V poznámce k německému překladu je upozorněno také na německou knížku Shimony Löwenstein, „Emanuel Rádl. Philosoph und Moralist“ (Frankfurt a. M.-Berlin 1995), dosud zřejmě jedinou německou práci o Rádlově myšlení s celkovým zaměřením.